

Barnkonsekvensanalys - Enkel prövning

Ansvarig för barnkonsekvensanalysen: Ida Bergström, Carina Nylander	Upprättad: 2026-01-23
Deltagare: Louise Palmén, Sanne Kjernholm	Reviderad:

Enkel prövning gällande upphandling hemtjänst LOU

Vad är en enkel prövning och när ska den användas?

En barnkonsekvensanalys ska göras när beslut ska fattas eller åtgärder vidtas som direkt eller indirekt påverkar barn. Syftet med barnkonsekvensanalysen är att säkerställa att barns rättigheter finns med i beslutsfattandet som rör verksamheten. En barnkonsekvensanalys innebär att göra en helhetsbedömning av vad som är den bästa möjliga lösningen för barnet/barnen som berörs av förslaget/åtgärden. Det finns två mallarna för barnkonsekvensanalyser, en enkel och en fördjupad. Mallarna ska användas inför beslut om förslag och åtgärder som rör verksamhetsförändringar, till exempel inför skapandet av rutiner och handlingsplaner, vid verksamhetsåtgärder och fysiska förändringar som påverkar verksamheten.

En enklare prövning kan vara tillräcklig om åtgärder enbart påverkar barnet eller barnen i begränsad utsträckning eller i beslut där det är uppenbart vad som är barnets bästa. Enligt förvaltningslagen ska ärenden handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Det är därför viktigt att i ärenden där det kan finnas skyndsamhetskrav eller där det med hänsyn till ärendets karaktär behöver tas skyndsamt beslut finns det anledning att använda mallen för enkel prövning. En enklare prövning kan leda till beslut om att en fördjupad barnkonsekvensanalys behöver göras.

Artikel 3.1. i lagen (2018:1197) om FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) säger att vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Ett barn är varje människa under 18 år (enligt artikel 1 i samma fall).

Frågeställning som ska prövas

Hur påverkas barn av att hemtjänst ska upphandlas med LOU (Lagen om offentlig upphandling) istället för LOV (Lagen om valfrihetssystem).

Bakgrund och nulägesbeskrivning

2025-09-29 beslutade kommunfullmäktige att hemtjänst skulle upphandlas enligt LOU.

Dagens 5 hemtjänstutförare sades upp med sista dag för utförande 2026-10-31 och nya avtal ska börja gälla 2026-11-01.

Dagens avtal innefattar alla personer som har hemtjänst, företrädare för barn såväl som vuxna, har möjlighet att välja utförare av sin hemtjänst. I dagsläget har 3 personer under 18 år beslut om hemtjänst, men ingen utförs av LOV-utförare. Upphandlingen enligt LOU kommer att gälla personer över 18 år, där barns hemtjänst ej kommer att innefattas av upphandlingen, utan istället utförs av kommunal utförare. I kommande LOU-avtal kommer barnperspektivet lyftas fram och tillvaratas, då barn påverkas i form av att de har föräldrar med hemtjänst. I dagsläget har 29 barnfamiljer hemtjänst.

Upphandlingsmyndigheten beskriver barns rättigheter i upphandling med utgångspunkt i att barnkonventionen blev lag den 1 januari 2020 och att det innebär att man behöver ta hänsyn till vilka konsekvenser en upphandling kan få för barn, om ärendet för upphandlingen rör barn direkt eller indirekt. Upphandlingsmyndigheten rekommenderar att följande frågeställningar synliggörs i upphandlingen: Påverkar upphandlingen barn? Om barn inte påverkas, dokumentera detta i upphandlingen. Om barn kommer att påverkas, bedöm om barns åsikter ska inhämtas. Bedöm vad som är barnets bästa i upphandlingen och dokumentera beslutet.

Barn som berörs och påverkas

Ja, det blir påverkan på barn direkt och indirekt. I dagsläget har 29 barnfamiljer hemtjänst i varierande omfattning, där 54 barn ingår. Därutöver finns generationsboenden där barn bor i samma bostad som mor/ farföräldrar som har hemtjänst, denna siffra är okänd.

Omfattningen av hemtjänst i dessa familjer varierar, från att ha städ/ serviceinsatser som kan utföras när barn är i förskola/ skola till att föräldern har beviljat hjälp med personlig omvårdnad som utförs flera gånger per dag. Det kan förekomma mer tillfälliga stöd med att exempelvis bereda måltider till en barnfamilj ifall föräldrarnas förmåga är nedsatt. Det händer

att hemtjänst sätts in i avlastande syfte, ifall det är en familj som behöver stöd i tillvaron. Ifall det är stöd som ska gå direkt till barnet beviljas hemtjänst till barnet själv.

Oftast ansöker föräldrar själva om stöd hos funktionshinderomsorgen, på grund av egen funktionsnedsättning. Det kan också röra en aktualisering om behov av hemtjänst genom första linjen, då man behöver lösa en ansträngd familjesituation. Det är inte ovanligt att det finns annat stöd beviljat inom familjen, såsom familjebehandling.

Då hemtjänsten befinner sig i familjers hem kan de även se signaler på barn som far illa eller som behöver annat stöd och då behöver de veta hur de ska signalera oron och behoven till rätt instans.

Barnkonventionen och lagstiftning

Vid upphandling av hemtjänst påverkas flera artiklar i barnkonventionen, särskilt då hemtjänstinsatsen utförs i barnets hemmiljö eller påverkar barnets familjesituation.

Upphandlingen ska särskilt beakta grundprinciperna i barnkonventionen, som handlar om:

- icke-diskriminering (artikel 2): att säkerställa att upphandlingen inte leder till att vissa barn (exempelvis barn med funktionsnedsättning, barn som anhöriga) får sämre villkor än andra.
- Hänsyn till barnets bästa (artikel 3): I en upphandling ska det bedömas och dokumenteras hur beslutet påverkar barn.
- Rätt till delaktighet (artikel 12): att barn som berörs av insatsen hemtjänst har rätt att få information och att få uttrycka sina åsikter. Vid upphandling kan detta innebära att man behöver inhämta barns åsikter för att kunna ta hänsyn till hur insatsen påverkar barnet.

Andra artiklar i barnkonventionen som berörs är till exempel: Barns rätt till privat- och familjeliv (artikel 16), Föräldrars ansvar och rätt till stöd (artikel 18), Barns rätt till skydd mot alla former av övergrepp (artikel 19), Barn med funktionsnedsättning (artikel 23), Barns rätt till en jämlik hälsa (Artikel 24).

Lagstiftning som berörs:

- Lag (2016:1145) om offentlig upphandling
- Socialtjänstlag (2025:400)

Exkludering och/eller diskriminering (Artikel 2)

Barn som har hemtjänst exkluderas från valfrihet i kommande LOU-avtal, vårdnadshavare/företrädare kan ej längre välja extern utförare av hemtjänst.

I övrigt innebär det inte några konsekvenser som påverkar att barn exkluderas eller diskrimineras. LOU ska inte skilja sig från andra sätt att utföra hemtjänst och hänsyn ska tas till om barn påverkas av insatsen direkt eller indirekt, precis som med andra insatser.

Konsekvenser för något barns levnadsvillkor (Artikel 6)

Positiva konsekvenser

Positiv konsekvens av kommande upphandling enligt LOU är möjligheten att barnets perspektiv skrivs in i avtalet. Betoning av kontinuitet för barnfamiljer.

Barn har rätt till information som handlar om vilket stöd och insatser familjen får, även om de riktas till föräldrar och/eller andra anhöriga. Informationen ska ges anpassad efter barnets ålder och mognad. Barn som anhöriga kan behöva stöd för att få mening i och förståelse för sin situation.

Negativa konsekvenser

En möjlig negativ konsekvens av kommande upphandling enligt LOU är att valfriheten kan komma att minska beroende på antal upphandlade utförare.

Barnets/Barnens delaktighet och åsikt/er (Artikel 12)

Barn har inte gjorts delaktiga i frågan i dagsläget, då barn inte är i huvudfokus för kommande upphandling. Det är en liten andel av hemtjänst som utförs i barnfamiljer.

Barns delaktighet och åsikter blir däremot viktiga i utförandet av hemtjänst enligt LOU, vilket blir viktigt att ta med i kommande upphandling.

Analys och bedömning

Bedömningen är att kommande upphandling av hemtjänst enligt LOU har möjligheten att stärka barnrättsperspektivet genom att lyfta barns rätt som anhöriga i kommande avtal, vilket även kommer leda till stärkt kvalitet och ökad samverkan. Även om valfriheten kan bli marginellt mindre för en barnfamilj och för barn som får hemtjänst, så bör fördelarna väga upp för eventuella nackdelar.

Slutsats

Är beslutet/åtgärden uppenbart i enlighet med barnets bästa?

Ja, beslutet är i enlighet med barnets bästa då kommande avtal kommer att ha ett tydligare fokus på barnrättsperspektivet och förbättrad kvalitet där det finns påverkan på barn.

Motivering till behov av fördjupad prövning?

Det bedöms ej behövas en fördjupad prövning.